

SVAZ PRŮMYSLU A DOPRAVY
ČESKÉ REPUBLIKY

DOPORUČENÍ PRO RESTART

A DLOUHODOBOU OBNOVU RŮSTU ČESKÉ EKONOMIKY

Červenec 2020

Shrnutí

1. **Oslabená ekonomika potřebuje obnovit svůj růst.** Bez vyřešení nahromaděných problémů nelze domácí ekonomiku postavit na zdravých základech. Krize se tak může stát pro vládu zároveň příležitostí, jak naši situaci dlouhodobě zlepšit. V krátkém období je potřeba pomoc zacílit na nejvíce postižená odvětví.
2. **Investice jsou zásadní v dlouhém období i jako cesta z krize.** Vláda by proto měla rozšířit veřejné investice, a to zejména v oblasti digitalizace a rozvoje infrastruktury. Vláda by měla zajistit rychlé a efektivní využití evropských fondů včetně Plánu obnovy EU. Pro růst a obnovu ekonomiky je prospěšné i lepší investiční prostředí, například výhodnější forma pobídek.
3. **Ekonomický růst a udržitelnost musí jít ruku v ruce.** Ekonomický růst a inovace vytvoří nejlepší předpoklady pro zajištění udržitelnosti celé ekonomiky. Musíme proto podporovat dosahování obou cílů současně.
4. **Výzkum a vývoj musí být vládní prioritou.** Je nutné stimulovat výzkum a vývoj ve veřejné i soukromé sféře, a to jak změnou podmínek, tak i přímými finančními nástroji. Vládní podpora výzkumu v soukromé sféře spojuje veřejný zájem i ekonomickou účelnost.
5. **Je nezbytné urychlit digitální transformaci podniků, státní správa nesmí zaostávat.** České podniky v úrovni digitalizace předčí nejen většinu konkurentů v zemích EU, ale i USA (podle průzkumu Evropské investiční banky). Státní správa musí být schopna držet v digitalizaci krok s průmyslem. Právě úroveň státní správy a jejích služeb je v žebříčcích digitalizace to, co nás táhne dolů. To se neobejde bez investic do strategické digitální infrastruktury veřejné, privátní i v průmyslových aglomeracích.
6. **Rozvoj ekonomiky vyžaduje vzdělané a kvalifikované zaměstnance.** Vláda by se měla soustředit na rozvoj a reformy oblasti vzdělávání. Je to nutné nejenom pro vyšší kvalifikaci zaměstnanců, ale především pro zajištění konkurenceschopnosti ČR do budoucna.
7. **Trh práce musí být flexibilní.** Z důvodu nepříznivé demografie je potřeba usnadnit zaměstnávání zahraničních pracovníků, více podporovat kratší pracovní úvazky a nové způsoby organizace práce (např. práce na dálku), snížit náklady na ukončení pracovního poměru.
8. **Regulace musí být chytrá.** Budoucí regulační opatření mají smysl jen tehdy, opírají-li se o fakta a nebudou-li dusit ekonomický růst. Regulace může vytvářet ekonomické příležitosti, pokud je dlouhodobě predikovatelná, promyšlená a odůvodněná.
9. **Prosperita české ekonomiky je založena na její otevřenosti.** Klíčovým faktorem úspěchu české ekonomiky je schopnost vyrábět výrobky konkurenceschopné na mezinárodním trhu. Zapojení do světové ekonomiky je třeba dále posilovat. Vláda by měla podporovat restart a zlepšení fungování jednotného trhu EU, bránit jeho fragmentaci a podporovat otevřenou obchodní politiku EU umožňující diverzifikaci hodnotových řetězců a svobodný pohyb nejen zboží a služeb, ale i dat.
10. **Přijmout euro.** Pomůže to nejen české ekonomice, ale i vyjednávací pozici ČR v EU. Využít maximálně příležitost, kterou přinese české předsednictví v EU ve druhém pololetí 2022.

Obsah

1. Úvod	3
1.1 Krize zasáhla ekonomiku už v době zpomalování	3
1.2 Krize může být i dobrou příležitostí.....	5
2. Stimulační opatření	6
2.1 Výzkum a vývoj u podniků musí být vládní prioritou	6
2.2 Zásadní je podpora investic a poptávky	6
2.3 Využijme prostředků z evropských strukturálních a investičních fondů naplno.....	7
3. Strukturální reformy.....	8
3.1 Ekonomický růst a udržitelnost musí jít ruku v ruce	8
3.1.1 Ochrana klimatu, energetika	9
3.1.2 Vodní hospodářství.....	10
3.1.3 Oběhové hospodářství.....	10
3.2 Musíme obstát v globálním měřítku: Podmínky pro výzkum, vývoj a inovace je nutné zlepšit.....	10
3.3 Rozvoj ekonomiky vyžaduje vzdělané a kvalifikované zaměstnance a flexibilní trh práce	11
3.4 Budoucnost leží v digitální transformaci	12
3.5 Veřejný sektor musí poskytovat moderní služby a musí se digitalizovat	13
3.6 Prosperita české ekonomiky je založena na její otevřenosti.....	14
3.7 Regulace se musí opírat o fakta a nesmí dusit ekonomický růst.....	15
4. Závěr	16

1. Úvod

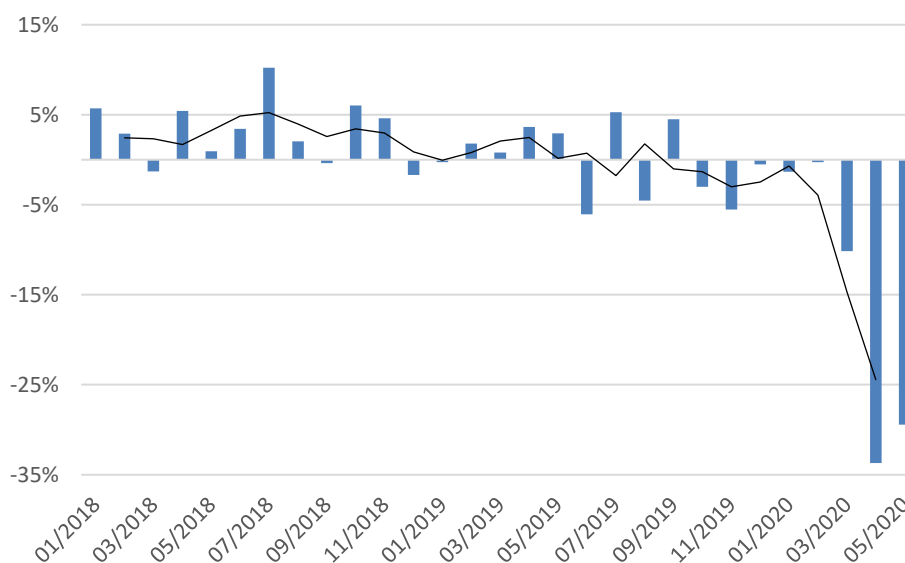
V tomto dokumentu předkládáme vládě sérii doporučení pro podporu růstu ekonomiky v pokrizovém období, která Svaz vnímá jako prioritní. Průmysl hraje v české ekonomice klíčovou roli a Svaz jako jeho reprezentant je pro utváření hospodářské politiky státu pro vládu významným partnerem. Věříme proto, že vláda se těmito doporučeními bude vážně zabývat a zohlední je ve svých krocích. Obnovení ekonomického růstu je společným zájmem firem, občanů i vlády. Dokument nemá ambici nahrazovat komplexní vizi hospodářské politiky státu ani programové prohlášení Svazu, ze kterého vychází.

1.1 Krize zasáhla ekonomiku už v době zpomalování

Pandemie COVID-19 a její důsledky zastihly ekonomiku ve stádiu růstu. Již v průběhu roku 2019 se však začaly objevovat známky jeho zpomalování. Rok 2019 přinesl řadu nejistot, které k tomuto zpomalování dále přispěly. Zejména lze uvést nejistotu ohledně budoucích vztahů Evropské unie a Velké Británie a rostoucí ekonomický protekcionismus včetně obchodních sporů mezi USA a Čínou.

V roce 2020 byl svět postižen pandemií Covid-19, která si vyžádala zásadní ochranná opatření, jež negativní ekonomický vývoj dále prohloubila. Je zřejmé, že světovou ekonomiku letos čeká významná hospodářská krize, která se nevyhne ani České republice. Domácí průmyslová produkce v dubnu klesla o 34 % oproti dubnu 2019, v květnu pak došlo k poklesu o 29 %. V červnovém průzkumu Svazu průmyslu uvedlo pro letní měsíce zhruba 52 % firem očekávaný propad zakázek o více než 20 %.

Graf 1: Index průmyslové produkce (v % předchozího roku)

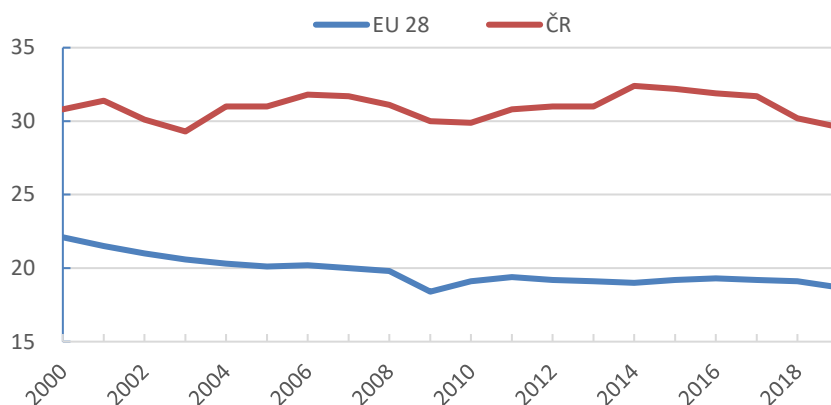
Zdroj: ČSÚ

Už nyní je tedy možné říci, že ekonomická krize roku 2020 bude svým rozsahem pravděpodobně největší od vzniku samostatné České republiky. Česká ekonomika bude čelit problémům, s jakými jsme se doposud neseťkali a jejichž řešení vyžaduje vůli činit odvážné kroky.

Pozornost se v první polovině roku soustředila především na aktuální dění a rychlá stabilizační opatření. Je však třeba rovněž začít pracovat na tom, jak co nejlépe napomoci znovuobnovení hospodářského růstu. Nutnost obnovit poškozenou ekonomiku je zároveň příležitostí udělat správně ty systémové změny, které byly dlouhodobě opomíjeny či zanedbávány.

Průmysl má přitom v České republice své nezastupitelné místo. Jeho podíl na hrubé přidané hodnotě je v podstatě nejvyšší ze zemí EU a je také stabilní, za poslední dvě dekády nedošlo k tak velkému poklesu jako v ostatních zemích EU. Průmyslové podniky zaměstnávají téměř 1/3 ekonomicky aktivní populace. Dobrá kondice průmyslu je pro naše hospodářství proto klíčová.

Graf 2: Podíl průmyslu na hrubé přidané hodnotě (v %)

Zdroj: Eurostat

Současná krize přitom nezasáhla všechna průmyslová odvětví stejně, i když naprostá většina oborů zaznamenala pokles. Mezi nejpostiženější patřily, kromě sektoru služeb či restaurací v důsledku uzavřených provozoven, kožedělný a automobilový průmysl s dubnovým poklesem větším než 50 %, v případě automobilového sektoru se jednalo o pokles dokonce o více než 80 %.

Tabulka 1: Vývoj českého průmyslu v dubnu a květnu 2020

Obor průmyslu	Meziroční změna produkce (v %)	
	duben	květen
Výroba papíru	4,9	-7,4
Potravinářský průmysl	-11,0	-8,7
Výroba nápojů	-26,7	-10,6
Výroba léčiv	-1,1	-10,6
Výroba počítačů, elektronických a optických přístrojů	-0,1	-11,2
Výroba oděvů	-23,1	-14,7
Zpracování dřeva	-2,8	-16,8
Výroba a rozvod elektřiny, plynu a tepla	-19,2	-17,2
Těžba a dobývání	-21,9	-20,4
Výroba textilií	-20,1	-20,7
Chemický průmysl	-15,9	-23,7
Výroba elektrických zařízení	-29,6	-23,9
Výroba nábytku	-36,5	-26,6
Výroba strojů	-29,5	-27,1
Kožedělný průmysl	-52,6	-29,1
Hutnictví a slévárnictví	-20,0	-30,6
Gumárenský a plastikařský průmysl	-48,0	-38,6
Výroba motorových vozidel	-80,1	-45,2

Zdroj: ČSÚ

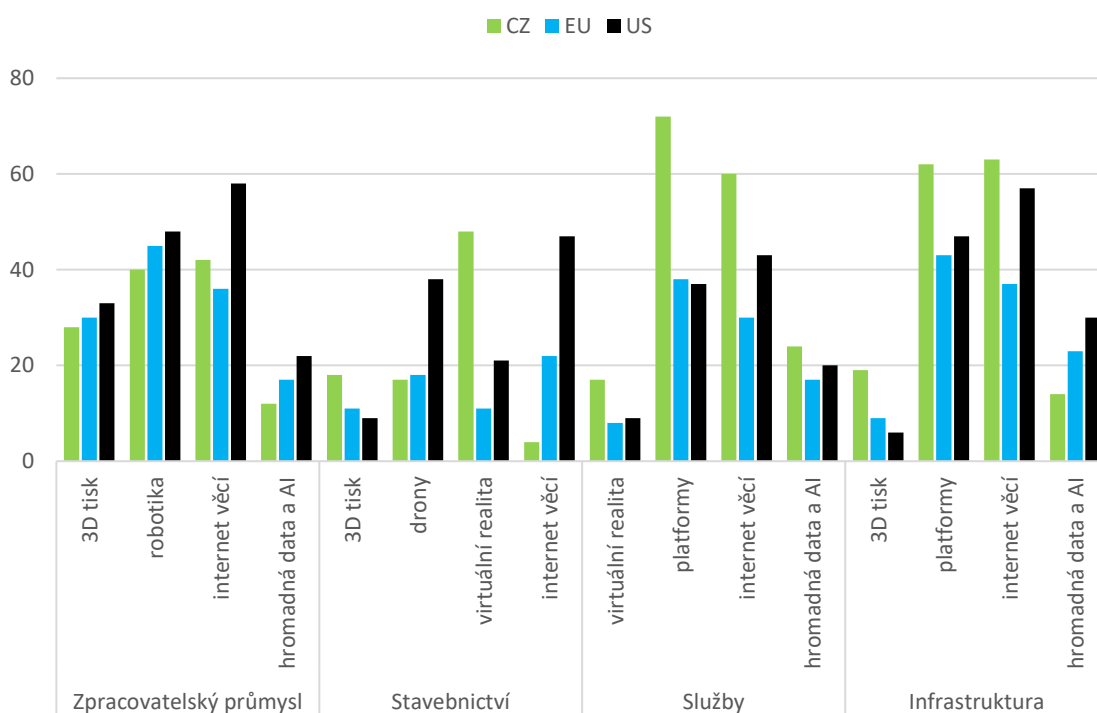
1.2 Krize může být i dobrou příležitostí

Česká ekonomika netrpěla pouze problémy způsobenými externími faktory. I samo domácí prostředí a dlouhá léta neřešené problémy měly vliv na rychlost růstu a jeho pozvolný útlum. Evropská komise a Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD) ve svých zprávách i stanoviscích opakovaně poukazovaly na hlavní deficity domácí ekonomiky a podnikatelského prostředí. Velká část z nich se shoduje i se stanovisky Svazu, která vládě a politické reprezentaci dlouhodobě sdělujeme.

Například z doporučení OECD v roce 2019 lze vybrat nesoulad mezi dostupnou a potřebnou kvalifikací zaměstnanců, potřebu nabídky péče o děti předškolního věku, systému celoživotního vzdělávání či spolupráce podniků a výzkumných institucí. Problémy jsou rovněž s administrativní náročností a efektivitou veřejné správy, kde například v povolovacích procesech ČR v roce 2020 obsadila dle zprávy Světové banky Doing Business 156. místo.

Dle indexu digitalizace EIB, který se zaměřuje na podnikovou sféru, jsou pouze čtyři země EU před digitalizací v USA, a to Dánsko, Nizozemsko, Česká republika a Finsko. Tuto unikátní konkurenční výhodu je nutné nejen neztratit, ale plně využít.¹

Graf 3: Osvojení jednotlivých digitálních technologií (v % ze všech firem), podle odvětví

Zdroj: EIBIS vlna 2019. Firmy jsou váženy podle přidané hodnoty

Tyto a mnohé další problémy je nutné řešit. Krize a boj proti ní se tak mohou stát příležitostí, jak se vypořádat s mnohaletým odsouváním celé řady nedostatků doléhajících na českou ekonomiku a podnikatelské prostředí.

Svaz průmyslu je přesvědčen, že tuto krizi nepřekonáme jen přímou či nepřímou finanční pomocí státu občanům, podnikatelům a firmám, jakkoliv je potřebná. Vláda má šanci přehodnotit celou řadu dřívějších

¹ <https://www.eib.org/en/publications/who-is-prepared-for-the-new-digital-age>

problematických rozhodnutí, přezkoumat méně efektivní výdaje či naopak urychlit celou řadu již plánovaných opatření. Každou novou regulaci je potřebné daleko více posuzovat právě z pohledu jejího vlivu na ekonomiku. Podnikům musí být umožněna maximální flexibilita a kreativita, aby měly prostor se adaptovat na nové a mnohdy zatím neznámé podmínky, které nastanou v dalších letech.

Rovněž je třeba si uvědomit, že pro budoucí prosperitu českého průmyslu a České republiky jako celku jsou klíčové otevřené vnější trhy a zvládnutí výzev, které před nás staví nutnost digitální transformace nejen průmyslu, ale i dalších oblastí života, zejména veřejné správy. Krize ukázala potřebu rychlejší digitální transformace, a to i v hledání krizových řešení. Digitální technologie ukázaly svůj potenciál od flexibility výroby, přes logistiku a komunikaci až po možnosti ve vzdělávání či zdravotnictví.

2. Stimulační opatření

Pokles průmyslové výroby, který nastal v březnu 2020, byl způsoben externím šokem v podobě nouzového stavu vyhlášeného za účelem zvládnutí pandemie Covid-19. Utlumení řady ekonomických aktivit a pokles zaměstnanosti vedly k poklesu objemu zakázek a poptávky po konečných výrobcích, na což průmyslové podniky zareagovaly omezením výroby.

Nejlepším zvládnutím tohoto negativního externího šoku napomůže pozitivní externí šok, kdy dojde k přijetí časově omezených opatření zaměřených jednak přímo na postižená odvětví, jednak na stimulaci poptávky. To má však vzhledem k otevřenosti české ekonomiky jen omezený význam, protože řada průmyslových podniků je zaměřená na vývoz a zvýšení koupěschopné síly českých domácností nemusí vést ke zvýšení poptávky po výrobcích českého průmyslu, ale ke zvýšení dovozu.

Stimulační opatření by měla být diferencována podle toho, jak byla současnou krizí postižena jednotlivé odvětví a jednotlivé podniky. Stimulační opatření by měla být časově omezená, měla by tedy působit nebo začít působit v letech 2020 a 2021.

Tato kapitola obsahuje přehled stimulačních opatření, jejichž zavedení by napomohlo rychlému obnovení růstu průmyslu. Snahou přitom není, aby vláda zavedla všechna níže uvedená opatření, ale aby byl k dispozici seznam těch opatření, která samy podniky hodnotí jako užitečná.

Zavedení těchto opatření je odůvodnitelné mimořádností aktuální situace.

2.1 Výzkum a vývoj u podniků musí být vládní prioritou

Výzkum a vývoj (VaV) zajišťuje udržitelný ekonomický růst a přináší tak pozitivní ekonomické externality. Toho si je vláda vědoma a dotace na VaV realizovaný soukromými firmami je součástí hospodářské politiky většiny států. Dle ČSÚ zhruba 60 % celkových výdajů na VaV v ČR činí výdaje realizované soukromými firmami. Soukromé výdaje na VaV každoročně rostly o více než 10 %.

V dobách ekonomického poklesu však podniky nemají dostatek prostředků, aby mohly ve větší míře uskutečňovat projekty VaV, a je proto vhodné je podpořit více, než je tomu standardně:

- zvýšení objemu prostředků v programech na podporu VaVal (např. TREND, CFF, NCK, DELTA, THÉTA) a infrastruktury.

2.2 Zásadní je podpora investic a poptávky

Státní rozpočet nesmí omezovat výdaje na klíčová, dlouhodobě prorůstová opatření investičního charakteru (doprava, VaVal, vzdělávání, digitalizace). Co se týká soukromých investic, které musí být základem, se jedná o komplex faktorů, mezi něž patří podnikatelské prostředí a míra (ne)jistoty. Soukromý sektor tedy nesmí být

dále přímo či nepřímo zdaňován, naopak je třeba hledat nástroje usnadnění investiční aktivity (povolovací procesy, administrativa, možnosti odpočtů, pracovní síla apod.).

Mezi konkrétní opatření k oživení investic patří:

- zabezpečení dostatku prostředků na budování a obnovu dopravní a datové infrastruktury;
- dostupnost finančních nástrojů jako jsou záruky, například s využitím ČMZRB či EGAP i evropských programů. Programy nelze ukončit po pár měsících v roce 2020, ale určitá forma garancí by měla existovat i nadále. Úvěry by měly mít jednak přehlednou a stabilní podobu, jednak vysokou flexibilitu a jednoduchou administrativu;
- podpora obnovy vozového parku firem přeřazením osobních firemních vozů do rychlejší odpisové skupiny (z pěti na tři roky). To bude firmy motivovat obnovit vozový park;
- snížení zdanění služebního vozu využívaného pro soukromé účely z 1 % na 0,5 % v případě částečně nebo plně elektrifikovaného nového vozu (PHEV, BEV, FCEV) s limitem emisí do 50 g CO₂/km;
- příspěvek na čistou mobilitu, tj. např. příspěvek na nákup nového auta (obecně větší slevy na bezemisní auta i obnova vozového parku státu). Dočasná ekologická/kupní prémie by mohla být financována ze SFŽP a odstupňována dle kategorií euro a uplatňována pro vozy na alternativní paliva;
 - současně by obnově vozového parku dále pomohlo, kdyby došlo ke zvýšení emisního poplatku při registraci vozidel splňujících EURO 0 až 2, resp. k zavedení poplatku pro vozidla splňující EURO 3.
- v systému investičních pobídek musí vláda deklarovat změnu svého postoje a ochotu investiční pobídky schvalovat. Zároveň v pobídkách umožnit začlenění podpory výrobků a technologií, které mají strategický význam pro bezpečnost a obranu státu nebo ochranu života a zdraví občanů v mimořádných situacích;
- zrychlení odpisů a zvýšení limitu pro odepisování;
- definovat bezpečnostní a strategické technologie a produkty a následně nastavit dlouhodobou podporu výzkumu, vývoje, investic, certifikací, produkce či nákupů strategických produktů a technologií.

2.3 Využijme prostředků z evropských strukturálních a investičních fondů naplno

Dlouhodobý růst může být založen pouze na investicích a ČR musí maximálně efektivně využít všech zdrojů.

V této věci je potřeba:

- dojednat s Evropskou komisí prodloužení termínů u stávajícího programového období alespoň o půl roku;
- po dojednání víceletého finančního rámce (VFR) určit konkrétní nastavení a podmínky čerpání jednotlivých programů a co nejdříve spustit nové programové období, aby nedošlo ke zpoždění čerpání, resp. k propadu čerpání z operačních programů v nejbližších letech;
- využít vyšší evropské prostředky na plnění cílů EU a na transformaci ekonomiky, včetně naplňování tzv. Zelené dohody;
- co nejdříve spustit Fond obnovy (záchranný fond proti následkům koronaviru) jako součást VFR; současně je třeba mít na paměti následující požadavky:
 - co nejdříve připravit a projekty naplnit národní plán na podporu oživení a odolnosti;
 - plán nesmí být na úkor investic do VaVal, plnění cílů EU zejména v oblasti udržitelného rozvoje (pokud nebudou odloženy) a investic do klíčové infrastruktury;

- zvýšení možného stropu příspěvků členských států do VFR musí být jen dočasné a nesmí být navyšováno zdaňováním firem přímo či nepřímo;
 - pozice členských států by neměla být oslabována zaváděním vlastních zdrojů, které jsou problematické (například EU ETS či další zdanění firem).
- na evropské úrovni prosazovat např. pro využití v ESIF zvýšení limitu podpory de minimis z 200 000 € např. na 500 000 €. Programy dle de minimis na rozdíl od programů dle Dočasného rámce nemusí být notifikovány, navíc díky různým COVID podporám si firmy tyto limity již vyčerpaly, a tak bez zvýšení limitu nebudou moci žadatelé využít standardní programy dle de minimis (např. školicí střediska, inovační vouchery apod.);
 - ze státního rozpočtu zvýšit národní spolufinancování programů z EU v programu OP PIK (resp. OP TAK).

3. Strukturální reformy

Plán dlouhodobé obnovy ekonomiky by měl být postaven na několika základních východiscích, na kterých musí panovat shoda nejen v rámci průmyslu, ale i na úrovni sociálních partnerů zastoupených v tripartitě. Východiska vychází z identifikovaných strukturálních nedostatků, které jsou překážkou budoucího rozvoje.

Mezi tato východiska patří:

- Ekonomiku nezachrání přímá podpora formou dotací, sociálních programů a záruk. Stát musí podniknout řadu odvážných a rozhodných kroků, které po mnoho let odkládal.
- Budoucí prosperitu a udržitelný rozvoj nejlépe zajistí inovace. Prioritu proto musí mít podpora výzkumu, vývoje a inovací spolu s investicemi do nezbytné infrastruktury.
- Průmysl bude prosperovat, pokud bude mít dostupnou pracovní sílu s odpovídajícím vzděláním a schopnostmi. Stát proto musí přizpůsobit úroveň školství aktuální situaci. Současně je třeba pracovat na programech celoživotního vzdělávání a odstraňovat překážky účasti na trhu práce.
- Zbytečná a nadměrná regulace přináší zbytečné náklady na straně podniků i státu. U každé regulace by mělo být vyhodnoceno, zda nelze cíle dosáhnout efektivněji a s menšími náklady.
- Průmysl posílí svoji konkurenceschopnost, pokud dobře zvládne digitální transformaci. Je to výzva jak pro celé české průmyslové prostředí, tak i pro jednotlivé podniky. Výsledky našich podniků v mezinárodních srovnáních ukazují, že máme jedinečnou příležitost stát na předních místech.
- Ekonomickou prosperitu České republiky nejlépe zajistí její integrace do světové ekonomiky. Klíčový je přístup na zahraniční trhy, zejména jednotný trh EU. Pro český průmysl by bylo zavedení eura jednoznačnou výhodou.

3.1 Ekonomický růst a udržitelnost musí jít ruku v ruce

Dlouhodobé prosperity nelze dosáhnout bez udržitelnosti budoucího ekonomického rozvoje. Oba tyto cíle musí jít ruku v ruce a jeden musí podporovat druhý.

Jednou z největších výzev současnosti v oblasti udržitelnosti je omezení emisí CO₂, které bude vyžadovat změny zejména v energetickém, energeticky náročném (například hutnickém, chemickém či papírenském průmyslu) či v automobilovém průmyslu. Automobilový průmysl je přitom jedním z nejpostiženějších v současné krizi způsobené pandemií Covid-19. Rovněž sucho a snižování dostupnosti vody v krajině staví před průmyslové podniky řadu výzev. V neposlední řadě jsou změny nutné v odpadovém hospodářství. Stát musí vytvořit podmínky, aby podniky mohly tyto cíle plnit, a současně je musí v tomto úsilí adekvátně podporovat následujícími opatřeními.

3.1.1 Ochrana klimatu, energetika

- prosazovat realistické cíle EU v oblasti snižování emisí z vozidel v rámci revize nařízení, kterým se stanoví výkonnostní emisní normy (CO₂) pro osobní, lehké užitkové i nákladní vozy, a zachovat toleranci pro výrobce vozidel pro měření emisí z reálného provozu;
- podporovat rozvoj alternativních paliv a energeticky úsporných vozidel osobní (individuální i hromadné) a nákladní dopravy, například pomocí pobídek pro zákazníky pro pořízení a provoz bez a nízkoemisního vozidla, podpory domácího dobíjení a výstavby napájecí, dobíjecí a plnicí infrastruktury;
- prosazovat realistické cíle EU pro rok 2030 v oblasti snižování skleníkových plynů, energetické účinnosti a obnovitelných zdrojů energie. V případě navýšení cílů současně předložit ochranná a kompenzační opatření, aby nedošlo k vytlačení výroby (např. oceli) z EU, které by vedlo ke zvýšení nezaměstnanosti a ke zvýšení globálních emisí;
- zavést kompenzace nepřímých nákladů EU ETS (je již v přípravě) pro odvětví se značným rizikem úniku uhlíku, jako je např. hutnictví;
 - zavedení a poskytování kompenzace nepřímých nákladů ohroženým sektorům již za rok 2020 je třeba zajistit v maximálním rozsahu, na který podle evropských pravidel vzniká nárok, a nepodmiňovat ho žádnými dalšími požadavky.
- naplnit stávající ambiciózní časový harmonogram pro nový jaderný zdroj;
- zajistit podmínky pro dlouhodobý provoz stávajících jaderných zdrojů, zvážit využití francouzského příkladu;
- podpořit financování modernizace energetiky;
 - rozvoj české energetiky je aktuálně i bez ohledu na dopady epidemie do značné míry paralyzován – „klasickým“ zdrojům energie je z důvodu rozhodnutí vlastníků soukromých bank v podstatě eliminován přístup k provoznímu financování a zároveň je stát velmi obezřetný v podpoře OZE – oboje by se mělo změnit, pokud požadujeme modernizovat energetický sektor tak, abychom plnili individuální i národní cíle v životním prostředí.
- využít potenciál vodních elektráren;
 - zvýšit kapacitu vodních elektráren, včetně přečerpávacích, např. rozšířením vltavské kaskády nebo přípravou podkrušnohorských přečerpávacích elektráren.
- spustit inovační pilotní projekty pro skladování energie pomocí vodíku;
- zajistit nastavení Modernizačního fondu včetně notifikace veřejné podpory u Evropské komise tak, aby finanční prostředky byly optimálně a co nejrychleji využity na financování projektů na snižování emisí skleníkových plynů, využití obnovitelných zdrojů energie a zvyšování energetické účinnosti;
- aktualizovat Státní energetickou koncepci SEK;
 - v r. 2020 by měla začít jednání nad aktualizací SEK, která by měla probíhat v pětiletých intervalech – domníváme se, že je zde řada evropských i národních impulsů, aby se tak právě nyní začalo dít (Green Deal, novela zákona o POZE, Uhelná komise, plánování NJZ).
- nastavit dlouhodobou strategii českého teplárenství tak, aby byl umožněn řízený přechod soustav centrálního zásobování teplem na nízkouhlíkovou energetiku;
- určit rozvojové priority tzv. uhelných regionů;
 - ze závěrů Uhelné komise a SEK by měly vyplynout priority státu v oblasti uhelné energetiky, která je stále pilířem výroby elektřiny a tepla v ČR, přitom je evidentní, že její horizont je

konečný – rozsáhlé oblasti zejména Karlovarska a Ústecka, zasažené těžbou, doposud postrádají zřetelnou vizi dalšího rozvoje.

3.1.2 Vodní hospodářství

- provést změnu systému financování vodního hospodářství a podniků Povodí. Stabilizovat cenu vody ve formě poplatku pro podzemní i povrchovou vodu s ohledem na zajištění ochrany podzemní vody. Narovnat cenu povrchové vody a zamezit jejímu dalšímu neúměrnému růstu;
- neohrožovat další regulací minimálních zůstatkových průtoků fungování firem;
- podporovat projekty na výstavbu a rekonstrukce retenčních nádrží na sběr srážkové vody a souvisejících zařízení. Dále podporovat projekty, které umožní snížení potřeby odběru povrchových vod, jako je výstavba cirkulačních chladicích systémů a modernizace stávajících chladicích systémů.

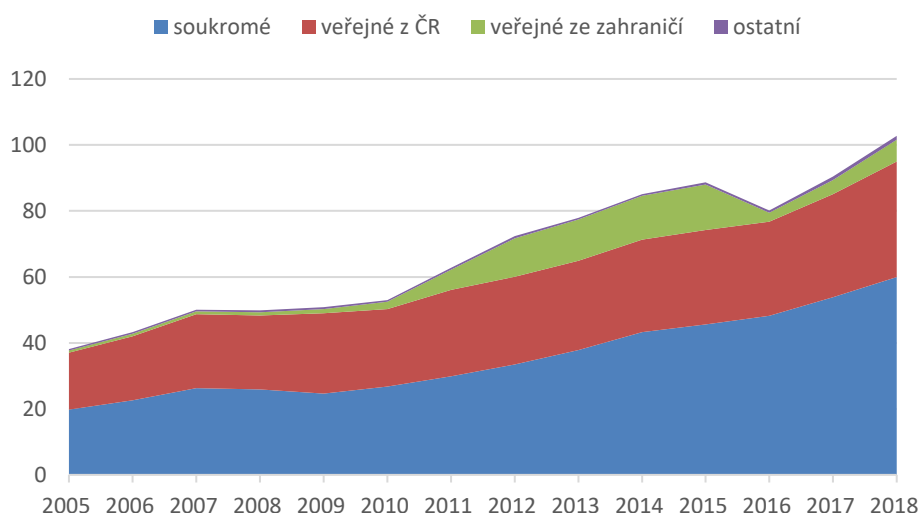
3.1.3 Oběhové hospodářství

- přijmout opatření na podporu recyklačního byznysu a využívání druhotných surovin, a to včetně pozitivních ekonomických nástrojů k podpoře recyklace na všech úrovních, jako například daňové zvýhodnění recyklovaných výrobků a recyklátů, zelené zakázky veřejných institucí jako příklad dobré praxe či dotační podpory v operačních programech s možností podpory i pro velké podniky;
- zavést systémovou a přímou finanční podporu budování technologií pro hygienické využití plastů, které se díky své povaze a zejména znečištění a nebezpečné kontaminaci absolutně nehodí pro klasickou materiálovou recyklaci. Podporovat i chemickou recyklaci.

3.2 Musíme obstát v globálním měřítku: Podmínky pro výzkum, vývoj a inovace je nutné zlepšit

Výzkum a vývoj zajišťuje udržitelný ekonomický růst a přináší tak pozitivní ekonomické externality. Toho si je vláda vědoma a dotace na VaV realizovaný soukromými firmami je součástí hospodářské politiky většiny států.

Graf 4: Výdaje na výzkum a vývoj podle zdrojů jejich financování

Zdroj: ČSÚ

Veřejnou podporu soukromých projektů VaV by bylo možno učinit efektivnější a účelnější realizací těchto opatření:

- podporovat rozvoj podmínek pro testování (umožnění legislativně i vybudováním testovacího polygonu) a reálný nástup autonomního řízení a digitalizaci vozidel a dopravních systémů → Vybudování státního testovacího okruhu pro autonomní mobilitu (nyní bylo odloženo na neurčito);
- zajistit financování inovací a start-upů, ať už pomocí ČMZRB či inovačního hubu. Koordinovat podporu start-upů poskytovanou státními institucemi, aby se k začínajícím podnikatelům dostaly informace a bylo možné existující programy reálně a efektivně využívat;
- podporovat kreativní průmysl, design a inovace jako součást přidané hodnoty v ČR zejména při produkci finálních výrobků a služeb. Posílit identitu ČR jako země kreativity a inovací;
- odstranit překážky a zvýšit motivaci firem spolupracovat s výzkumnými organizacemi např. úpravou implementace Metodiky 2017+;
- vytvořit interaktivní přehled nástrojů podpory, které lze využít v průběhu cyklu inovace výrobků a služeb včetně jejich výsledků;
- umožnit větší využívání daňového odpočtu na VaV, zejména zlepšením přístupu ze strany daňové správy;
- konkurenceschopnost v evropském i globálním měřítku vyžaduje rovněž vhodné prostředí a podmínky pro rozvoj technologických start-upů.

3.3 Rozvoj ekonomiky vyžaduje vzdělané a kvalifikované zaměstnance a flexibilní trh práce

Nedostatek pracovní síly s odpovídající kvalifikací byl jedním z limitujících faktorů rozvoje průmyslu již v předcházejících letech. Aby podniky obstály v probíhající digitální transformaci, musí změnit svoje způsoby fungování, k čemuž ale potřebují i zaměstnance s jiným kvalifikačním profilem. Na tyto požadavky musí reagovat školství, aby dokázalo z žáků a studentů vychovat absolventy, kteří na trhu práce obstojí i v mezinárodní konkurenci.

Limitujícím faktorem na trhu práce je nedostatek potřebných zaměstnanců, jejichž deficit se bude vlivem nepříznivého demografického vývoje zvyšovat. Paradoxem trhu práce v následujících dekádách budou na jedné straně tisíce chybějících pracovníků zejména ve vysoce kvalifikovaných a nízko kvalifikovaných pracovních pozicích a na straně druhé snižování počtu pracovních míst např. v oblasti administrativy a pásové výroby, kde lze snadno a za nízké náklady automatizovat. Navíc je potřeba vzít v úvahu i lokální odchylky od celkově nízké nezaměstnanosti, které budou způsobeny zejména malou ochotou českých zaměstnanců migrovat za prací. Tyto rozdílné potřeby trhu práce, které bude možné řešit reskillingem jen do určité míry, budou vytvářet sociální napětí, které bude možné mírnit pouze otevřeným a trvalým vysvětlováním veřejnosti. Zcela klíčovou roli v tom bude hrát politická reprezentace.

V tomto kontextu nelze opomenout ani stimulační faktor investičních pobídek, který by měl zásadně reagovat na demografickou situaci v daném místě.

Dále je třeba vytvářet podmínky pro zvyšování atraktivity České republiky pro vysoce kvalifikované pracovníky ze zahraničí a podporovat proces řízené ekonomické migrace pro skutečný nedostatek na trhu práce.

Zejména v souvislosti s digitální transformací by mělo být v širším měřítku podporováno i další profesní vzdělávání v podnicích. Měly by být zřízeny a rozšířeny moderní nástroje dalšího vzdělávání, jako jsou platformy digitálního učení nebo duální praxe, s cílem vytvořit zaměstnancům využitelnou nabídku moderního celoživotního vzdělávání.

Zvýšení flexibility trhu práce vyžaduje i usnadnění změny zaměstnání, zejména skončení pracovního poměru ze strany zaměstnavatele (pozn. dlouhá výpovědní doba a několikanásobné odstupné). Náklady spojené

s propouštěním prohlubují ekonomické problémy v období recese a alternativa v podobě pracovních poměrů na dobu určitou je na druhou stranu překážkou pro kvalitní rozvoj znalostí a dovedností samotných zaměstnanců.

Chybí systémový nástroj na podporu udržení zaměstnanců ve firmách v období ekonomické krize, a to jak na úrovni hospodářství jako celku, tak odvětví či firmy. Nástroj, který by okamžitě zafungoval a předešel propouštění proškolených zaměstnanců a jejich obtížnému opětovnému náboru po odpadnutí problémů.

Flexibilní trh práce a vzdělanost lze podpořit následujícími opatřeními:

- nastavit zákonná dlouhodobá pravidla pro využívání „kurzarbeitu“, který by mohl být při splnění podmínek okamžitě spuštěn;
- usnadnit skončení pracovního poměru i možnosti vnitřního upskillingu a reskillingu zaměstnanců;
- podporovat větší využívání modelů flexibilní organizace práce (home office, sdílená pracovní místa aj.);
- obnovit proces řízené ekonomické migrace a odstranit zbytečné překážky při využívání kvalifikovaných zahraničních pracovníků;
 - odstraňovat bariéry pro účast na trhu práce; dále zvyšovat dostupnost mateřského školství, aby matky měly možnost vracet se z mateřské dovolené dříve do práce, pokud si to budou přát, aby to bylo jejich rozhodnutí, a ne rozhodnutí s ohledem na dostupnost míst ve školkách.
- distanční vzdělávání a digitální transformace školství musí být klíčovou prioritou a garantovanou službou státu;
- ve výuce je nutné kombinovat učení ve třídách s e-learningem, a to minimálně od úrovně druhého stupně základních škol. Vhodné digitální vzdělávací platformy tak musí být dostupné, bezpečné a škálovatelné co do přístupu. To vyžaduje koordinovaný přístup MŠMT, MPO, MV a zřizovatelů škol a garantované připojení k internetu na celém území ČR;
- zajistit přípravu a realizaci kvalitních a aktuálních rekvalifikačních programů (pro účely reskillingu i upskillingu) v úzké provázanosti s potřebami regionálních zaměstnavatelů a s využitím modularizace a praktické přípravy na reálných pracovištích firem.

Flexibilita a atraktivita ČR pro kvalifikované zaměstnance by měla být i součástí naší konkurenceschopnosti v regionálním měřítku. ČR by měla mít ambici stát se v rámci zemí V4 hubem jak pro velké mezinárodní společnosti, tak i pro individuální talenty a menší firmy.

3.4 Budoucnost leží v digitální transformaci

Při současné krizi jsme si začali uvědomovat, kolik činností jsme schopni velmi efektivně zvládnout pomocí vzdáleného přístupu s využitím současných komunikačních technologií. Pro české podniky je nezbytné, aby byly nadále schopny fungovat v režimu, kdy je část procesů možné ovládat a řídit vzdáleným přístupem.

Větší digitalizace však přináší i nová rizika na poli bezpečnosti, kterým musíme umět čelit. Ukázalo se, že investice do kybernetické bezpečnosti jsou naprostou nezbytností. Je zásadní zaměřit se prostřednictvím dalšího zvyšování povědomí o kybernetické bezpečnosti na kybernetické útoky v oblasti podnikání. Rovněž je třeba, aby stát pomáhal občanům v oblasti kybernetické hygieny a falešného šíření zpráv.

Mezi konkrétní opatření patří:

- podpora efektivního financování infrastruktury nejen ze státního rozpočtu či evropských fondů, ale i s využitím soukromých zdrojů (Národní rozvojový fond a častější využití projektů typu PPP), jako např. zvýšení rychlosti páteřní sítě internetu, vybudování sítě 5G;
- udržování a rozvoj spolehlivě fungujících systémů včetně komunikačních sítí:
 - investice do vysoce kvalitní telekomunikační infrastruktury a širokopásmových/5G bezdrátových sítí nové generace, a to i ve venkovských oblastech;
 - podpora investic podniků do vysoce kvalitní, dostatečně kapacitní a zejména bezpečné digitální infrastruktury;
 - podpora otevřených standardů a architektur open source při rozvoji sítí 5G. To povede k inovativním a spolehlivým softwarovým řešením, zvýšené kybernetické bezpečnosti a zdravé konkurenční scéně.
- podpora tvorby systémů elektronické identity pro blockchain a DTL a podpora vzdělávání a školení pro malé a střední podniky v této oblasti s cílem zefektivnit a zejména zajistit vyšší transparentnost a bezpečnost dodavatelských řetězců;
- podpora služeb cloud-computingu. Rozšiřováním využití těchto nástrojů a služeb se posílí odolnost podniků i ekonomiky jako celku, organizační stabilita i přeshraniční operace;
- položení základů ekonomiky založené na datech (tzv. algoritmické ekonomiky), ve které je kolem každého produktu ekosystém digitálních služeb.

3.5 Veřejný sektor musí poskytovat moderní služby a musí se digitalizovat

Občané a podniky se spoléhají na efektivní veřejné služby. Ukázalo se, jak digitální technologie mohou podpořit poskytování služeb v době, kdy fyzické poskytnutí služby není vhodné. Veřejný sektor musí tyto technologie využívat a nabízet své služby v digitální a automatizované podobě.

V oblasti veřejné správy je třeba realizovat tato opatření:

- digitalizace dalších odvětví veřejného sektoru (státní správa a místní samospráva, zdravotnictví, doprava, vzdělávání) – situace ukázala naprostou nepřipravenost státu pro digitální dobu, nejednotnost postupů apod.
- investice do rozvoje širokopásmových, bezdrátových sítí a cloud-computingu, urychlit jejich přijetí a jít v jejich využívání příkladem. Dále podporovat otevřenou architekturu, protože vede ke zvýšeným ekonomickým přínosům a předchází vendor-lock in:
 - přezkoumat překážky, které brání klíčovým odvětvím v používání cloudových technologií: připravit plány na migraci více aplikací do cloudu zaručujícího bezpečnost, flexibilitu a jednotný přístup v těchto sektorech;
 - využít „jednotného pohledu“, který zefektivňuje interakce občanů/podniků s vládou; důsledné uplatňování zásady „data pouze jedenkrát“;
 - důsledné zavedení „bezdotykové“ státní správy – maximálně eliminovat osobní návštěvy na úřadech, zasílání dopisů a složité hledání informací i osob. Řešením je klientský systém s částečným využitím AI.

V oblasti zdravotní péče je třeba zpracovat a realizovat komplexní strategii využívání AI v oblasti zdravotní péče. Jedním z rozhodujících faktorů v této oblasti je zlepšení dostupnosti údajů pro výzkum – na dobrovolném a odvolacím základě a ve spolupráci s orgány ochrany údajů. Svaz je připraven se zapojit prostřednictvím své Platformy pro AI.

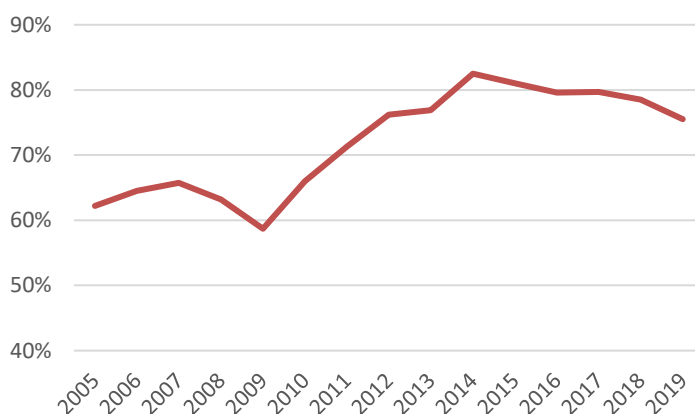
Důležitá je rovněž digitalizace zdravotnické dokumentace, která není potřebná zdaleka jen pro sdílení mezi poskytovateli péče, ale je také základem pro analýzu obsahu, učící se algoritmy a vůbec pro práci s nestrukturovanými daty o pacientech. K tomu jsou zapotřebí následující opatření:

- zajištění interoperability prostřednictvím standardů. Pokud jde o softwarovou výbavu přístrojů, zařízení a souvisejícího vybavení nelze spoléhat na jednoho dodavatele. Důležité je, aby všechny komponenty poskytování péče spolu uměly bezchybně komunikovat;
- úspěšné zhotovení IDRR (Informační a datové rozhraní resortu): IDRR představuje vybudování základní informační infrastruktury eHealth – resortního datového rozhraní pro komunikaci transakčních informačních systémů;
- vybudování komunitního cloudu pro elektronické zdravotnictví, který bude hostovat provozní centrální aplikace, autoritativní registry a centrální databáze klinických údajů pacientů.

3.6 Prosperita české ekonomiky je založena na její otevřenosti

Česká republika je v mezinárodním srovnání malou ekonomikou a její domácí trh není dostatečný pro zajištění růstu a dosažení úrovně nejvyspělejších zemí EU a OECD. Klíčovým faktorem úspěchů české ekonomiky v minulých dekáдах byla schopnost průmyslových podniků vyrábět výrobky a zboží, které bylo konkurenceschopné na mezinárodním trhu. Zachování a posílení otevřenosti globální ekonomiky a zejména jednotného trhu EU je pro zajištění prosperity České republiky nezbytné.

Graf 5: Podíl vývozu zboží a služeb na HDP (v %)

Zdroj: Eurostat

Přijetí eura je v České republice předmětem až zbytečně vyhrcovaných politických debat. Přitom je potřeba k této otázce přistupovat objektivně a porovnat přínosy a náklady, jaké by přijetí eura pro Českou republiku mělo.

Konkrétně je tak třeba realizovat následující opatření:

- pracovat na splnění podmínek pro přijetí eura. Jejich splnění bude přínosem i pro českou ekonomiku. Stanovit konkrétní datum přijetí eura;
- Česká republika musí na mezinárodní scéně podporovat liberální ekonomické prostředí místo obchodního protekcionismu, ekonomický multilateralismus místo bilaterálních vztahů a zasazovat se o co největší transparentnost v této oblasti;
- páteří digitální ekonomiky je přeshraniční přenos dat. Česká republika by se proto měla v zahraničním obchodu zasazovat o harmonizaci norem a podmínek, které povedou k odstranění překážek v digitálním obchodování jako například:

- odstranění omezení přeshraničního přenosu údajů, zejména požadavků na lokalizaci dat;
 - dodržování uznávaných standardů;
 - odstranění překážek obchodu s digitálně a vzdáleně dodávanými službami, s digitálními produkty a službami v digitálních kapitolách obchodních smluv o volném obchodu;
 - prosazování globálního konceptu důvěryhodných datových toků.
- stát by měl podporovat exportní aktivity českých podniků např. pomocí následujících nástrojů:
 - hledání stabilních oblastí pro odbyty;
 - ČEB – prodloužení čerpání, restrukturalizace úvěrů, zrychlené úvěry, poradenství zdarma;
 - EGAP – zmírnění ustanovení pojistných smluv (např. prodloužení lhůt o 1 měsíc), prodloužení doby čerpání úvěrů, prodloužení splácení;
 - zajistit, aby EGAP a ČEB nebyly řízeny pouze účetním pohledem MF, které je vlastníkem. Je potřeba posílit vliv MPO na řízení těchto institucí ideálně přímo s oporou v Zákoně o pojišťování a financování vývozu se státní podporou;
 - zachovat aktuální zvýšenou pojistnou kapacitu EGAP i po pominutí pandemické krize, zachovat minimální spodní hranici pojistné kapacity a plně zachovat a podporovat fungování ČEB;
 - CzechTrade – poradenství, pomoc při nalezení nových trhů, vyhledávání obchodních kontaktů, teritoriální analýzy, konzultace průmyslové ochrany, veletrhy apod.

3.7 Regulace se musí opírat o fakta a nesmí dusit ekonomický růst

Efektivní regulace, podpora digitalizace, liberalizace mezinárodního obchodu i boj proti protekcionismu je nejlepší cestou k obnovení růstu po současné krizi. Tato témata by měla rezonovat i v rámci priorit českého předsednictví EU v roce 2022.

Základními principy efektivní a chytré regulace je její důsledné hodnocení z hlediska dopadů. Mnohé existující předpisy byly prosazeny, aniž by se bral skutečný zřetel na potřeby ekonomiky. V době ekonomického růstu a pozitivního výhledu do budoucna byli podnikatelé schopni mnohé bariéry akceptovat či alespoň unést. Taková praxe je v nadcházejícím období pro hospodářství nebezpečnější než kdykoliv předtím.

Podstatná je i odbornost státní správy při přípravě legislativních a koncepčních dokumentů. Všechny kroky vlády, které ovlivní ekonomiku, by měly vycházet z principů „*evidence based policy*“. Vědecké poznatky, odborné studie, zkušenosti i příklady ze zahraničí musí sloužit jako podklad pro rozhodování na úrovni jednotlivých resortů i vlády jako celku. To zahrnuje i konzultace s dotčenými sektory při hledání nejefektivnějších cest k lépe fungujícímu trhu. Z dosavadní praxe víme, že mnohá rozhodnutí vznikala na základě dílčích, mnohdy nepřesných podkladů a informací.

Chytrá regulace by měla vytvářet příznivé prostředí pro rozvoj inovací, které motivuje jak nové firmy a start-upy, tak i výrobce v tradičních odvětvích, pro jejichž další rozvoj je zavedení inovací klíčové. Rozvoj start-upů je důležitý nejen pro rozvoj ekonomiky, ale je rovněž jasným indikátorem kvality podnikatelského prostředí.

Konkrétními příklady aktuálně nezbytných změn v oblasti regulace, kromě například již zmíněné digitalizace, jsou:

- větší flexibilita stavebního práva;

- v rámci rekodifikace veřejného stavebního práva přijmout kvalitní paragrafové znění nového stavebního zákona, které výrazně zjednoduší a zrychlí povolovací řízení, zvýší atraktivitu ČR pro investory a zajistí podmínky pro realizaci klíčových staveb bez zbytečných odkladů;
 - zajistit maximální integraci všech dotčených orgánů státní správy do soustavy stavebních úřadů. Maximálně omezit jakékoliv výjimky z integrace (např. nakládání s vodami) a dále neustupovat z cílů v původním věcném záměru stavebního zákona;
 - dodržet princip jeden úřad, jedno řízení a jedno rozhodnutí (se zohledněním specifik staveb);
 - urychlit povolovací procesy u dobíjecích stanic a odstranit případné překážky.
- ve větší míře využívat daňový systém jako motivační nástroj pro inovace, rozvoj elektromobility a dalších alternativních pohonů, oběhového hospodářství, či energetických úspor;
 - změnit postupy finanční správy směrem k více proklientskému přístupu, vymezit a v praxi začít uplatňovat model fungování finanční správy založený na kvalitní práci s dostupnými daty a jejich širšího používání, který zohlední jednotlivé kategorie přístupu a chyb podnikatelských subjektů při plnění daňových povinností.

4. Závěr

Krise, která postihla ČR, Evropu a celý svět, staví vládu před další nelehké výzvy. Propad příjmů, mimořádné výdaje a nutnost vyvažovat boj proti pandemii okamžitými potřebami české ekonomiky aktuálně zabírají vládě většinu pozornosti.

Minimálně stejně zásadní je již nyní intenzivně pracovat na tom, aby se česká ekonomika dokázala úspěšně restartovat a dlouhodobě růst. To je hlavní poselství tematických výzev a doporučení, které v tomto dokumentu Svaz průmyslu a dopravy ČR vládě předkládá.

Už před začátkem krize měla domácí ekonomika své dlouhodobě neřešené problémy, jakkoliv byly skryté pod zpomalujícím růstem, a nové výzvy pro průmysl spojené například s tématy digitalizace, klimatu, oběhového hospodářství či sucha. Jedinou cestou, jak se Česká republika může opět vydat na cestu úspěšného rozvoje, je tyto výzvy bezodkladně řešit.

Z pohledu Svazu průmyslu je jednou z těchto zásadních oblastí podpora dalšího rozvoje digitalizace, a to nejen státní správy, což koronavirová krize naplno ukázala. Stejný důraz je potřeba věnovat i systematické stimulaci výzkumu a vývoje jak ve veřejné, tak i v soukromé sféře, a dlouho odkládaným reformám v oblasti vzdělání a školství. Bez nich bude ČR do budoucna jen velmi těžce posilovat svou konkurenceschopnost.

Samo podnikatelské prostředí včetně složitých regulací se také musí změnit. Ekonomika se zotaví a opět rozhýbe jenom tehdy, budou-li tomu vnější podmínky příznivé. Je taktéž na čase, aby vláda veřejně deklarovala, že pro středně velkou a otevřenou ekonomiku, která je tak úzce napojená na vnitřní trh EU, je cílem posílení naší pozice v EU a vytvoření podmínek pro přijetí eura.

Mnohé otázky, o kterých tento dokument hovoří, již svá řešení a návrhy konkrétních opatření mají. Svaz průmyslu a jeho členové dlouhodobě poukazují na potřebu přijmout opatření a reformní kroky popsané v dokumentu a jsou připraveni být vládě při jejich realizaci partnerem.